

№ 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://sc.gov.ua/ua/golovna storinka/vssu opriljudneno novi uzagalnennja s udovoji praktiki.html](http://sc.gov.ua/ua/golovna_storinka/vssu_opriljudneno_novi_uzagalnennja_s_udovoji_praktiki.html)

5. Лебідь В.І., Нечипоренко О.І. Визнання договору неукладеним як спосіб захисту цивільних прав та інтересів: проблеми правової позиції Верховного Суду України / В.І. Лебідь, О.І. Нечипоренко // Судова апеляція. – №4. – 2013. – С. 78-86.

ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Середа Юрій Миколайович, кандидат юридичних наук, викладач кафедри цивільно-правових та господарсько-правових дисциплін факультету № 2 НАВС

Значення доказів та їх джерел для виконання завдань у цивільному судочинстві важко переоцінити. Вони є основою для встановлення істини у будь якому судовому розгляді.

У Європейських країнах цивільне процесуальне законодавство передбачає різні джерела доказів. Так, під джерелом цивільного процесуального права в німецькій юридичній літературі прийнято розуміти Цивільний процесуальний кодекс Німеччини. Цивільне процесуальне законодавство Німеччини передбачає п'ять видів доказів: огляд, документальні докази, свідчення свідків, висновок експерта, допит сторін.

Аналізуючи норми Цивільного процесуального кодексу України, а саме статтю 57, то до джерел доказів законодавець відносить: пояснення сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків, показання свідків, письмові докази, речові докази, зокрема звуко- і відеозаписи, висновки експертів.

Таким чином, цивільне процесуальне законодавство України не передбачає такого джерела доказів як огляд.

Відповідно до Цивільного процесуального кодексу Німеччини, огляд – доказ, отриманий за допомогою огляду і відноситься до «строгих» доказів. На практиці здійснення судового огляду особливих труднощів не викликає.

Судовий огляд проводиться для переконання в достовірності оспорованих фактів за допомогою сприйняття предметів – об'єктів огляду самим судом.

Огляд здійснюється як за розпорядженням суду, так і за клопотанням осіб, що беруть участь у справі.

Об'єктами судового огляду можуть бути: 1) оспоровані речі; 2) сторона в процесі власною персоною; 3) речі, що знаходяться у володінні; 4) інші особи, які запрошуються для участі в огляді, наприклад дружина,

діти сторони; 5) об'єктом судового огляду може бути також протиборча особа, його персону, речі і т. д.; 6) особа і речі третіх осіб, які виступають законними представниками сторін, або їх речі, які були передані сторонам; 7) сторони і треті особи, свідок і батьки, брати і сестри сторін можуть бути піддані обстеженням. Тому розрізняються огляд речей, фізичних осіб і місцевості.

Загального процесуального правила допустимості огляду як доказу не передбачено. Примусове здійснення огляду можливе тільки у виняткових випадках, зокрема, наприклад, коли огляд є необхідним доказом для встановлення обставин у справі, за умови що застосування цієї процесуальної дії не створює загрози здоров'ю.

Огляд відрізняється від документальних доказів і показань свідків тим, що він є інформацією про стан речей, а не змістом людських думок [2].

Щодо Цивільного процесуального кодексу Франції, то в розділі сьомому «Судова адміністрація доказів» закріплені правила доведення і окремі види доказів: 1) пояснення сторін і третіх осіб; 2) письмові свідчення сторін і свідків; 3) показання свідків; 4) участь фахівця в трьох формах – огляд; консультація; експертиза; 5) письмові докази; 6) присяга. Слід відзначити, що в цей перелік не включені речові докази.

Цивільний процесуальний кодекс Франції не згадує речових доказів і не містить процедури їх дослідження [1].

Відповідно до англійського процесуального законодавства носієм доказу є документ, свідок, річ. Залежно від носія інформації виділяються наступні джерела доказів: 1) інформація, що міститься в документах (письмові докази); 2) інформація, що міститься в свідченнях свідків (усні докази); 3) експертні докази; 4) свідчення з чужих слів; 5) речові докази [3].

Таким чином, на основі аналізу цивільно-процесуального законодавства романо-германської та англо-американської правових систем встановлено, що єдиних підходів до визначення переліку джерел доказів не існує.

Список використаних джерел:

1. Давтян А. Г. Гражданское процессуальное право Германии. – М.: Городец-издат, 2000. – С.103;
2. Здрок О. Н. Гражданский процесс зарубежных стран: учебн. Пособие – М.: Изд-во дело-вой и учебн. лит-ры, 2005. – С. 119;
3. Решетникова И. В. Доказательственное право Англии и США. – М.: Городец, 1999. – С.129.